

Таким чином можна стверджувати, що художній образ як естетична категорія, що характеризує особливі, властиві лише мистецтву способ і форму освоєння і перетворення дійсності, являється важливим фактором формування і становлення ціннісних орієнтацій, оскільки через сприйняття художніх творів юнаки і дівчата не лише пізнають, вивчають і усвідомлюють навколишній світ але й шляхом інтеріоризації суспільних цінностей формують власне ставлення як до всього, що їх оточує, так і до життя в цілому.

Література

1. Выготский, Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – 3-е изд. – М.: «Искусство», 1986. – 573 с.
2. Гегель. Эстетика, т. 1. М., 1968.
3. Гришин С. Н. Художественный образ: происхождение, герменевтическая специфика, типология, структура и средства выражения в искусстве. Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. 2015. № 11-3 (61). С. 51-54.
4. Новая философская энциклопедия: в 4 т. / Институт философии РАН; Национальный общественно - научный фонд; Председатель научно-редакционного совета В.С. Степин. — М.: Мысль, 2000—2001. — ISBN 5-244-00961-3. 2-е изд., испр. и допол. — М.: Мысль, 2010. — ISBN 978-5-244-01115-9
5. Результати загально національного опитування «Українське покоління Z. Цінності та орієнтири» м.Київ. 2017 рік. Центр «Нова Європа». Ст.125
6. Розин, В. М. Психология и культурное развитие человека: учеб. пособие / В. М. Розин; М.: Изд-во Российского открытого ун-та, 1994. – 144 с.
7. Савченко Л. Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді / Л.Савченко // Рідна школа. – 2005. – №8. – С. 39–41.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОСТІ ПІДЛІТКІВ З СІЛЬСЬКОЇ ТА МІСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Голомах Лілія Миколаївна
Мощицька Вікторія Вікторівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир.
Науковий керівник – канд. філософ. наук,
доц. Пирог Ганна Володимирівна

Функціонування релігії пов'язано із взаємною обумовленістю її психологічних проявів і суспільних процесів. Релігія, що впливає на поведінку людей, безпосередньо пов'язана із соціальними чинниками, зокрема середовищем, у якому формується релігійність [2]. У підлітковому віці формування релігійності зазнає певних змін у зв'язку з дією на особистість зовнішніх факторів середовища, в якому перебуває підліток.

Метою нашого дослідження є порівняльний аналіз психологічної структури релігійності підлітків з сільської та міської місцевості. Ми припустили, що підлітки з сільської місцевості є більш релігійними, ніж підлітки з міської місцевості.

Для дослідження психологічних особливостей релігійності підлітків з сільської та міської місцевості було обрано методику «Тест на визначення структури індивідуальної релігійності Ю. В. Щербатих».

У дослідженні взяли участь 40 підлітків, з яких 20 проживають у селах Житомирської області, 20 – у місті Житомирі. Серед 20 підлітків із сільської місцевості було 12 дівчат та 8 хлопців, з міської місцевості – 13 дівчат і 7 хлопців.

Найбільш вираженою складовою релігійності підлітків як з міської, так і із сільської місцевості є шкала «Зовнішні ознаки» (6,3 і 7,5 відповідно) (рис. 1). У підлітків, що мешкають у селі, також виражені шкали «Підтримка та розрада» та «Філософська концепція» (по 6,9). Тобто підлітки з сільської місцевості, притримуючись християнських традицій, схильні шукати у релігії підтримку та філософське пояснення побудови світу. У жителів міста яскраво виражений показник «Віра у вищі сили» (5,9), тобто вони не тільки демонструють свою релігійність, але й вірять в творця і визнають існування вищих сил, що створили світ.

Найменш вираженою складовою релігійності підлітків зі сільської місцевості є «Цікавість до «псевдонауки» (4,2), тобто можна говорити про те, що їх мало цікавлять таємні та загадкові явища (рис. 1). У міських жителів найменш вираженою є «Релігійна самосвідомість» (2,5), тобто вони не відчувають внутрішню потребу в релігійному віруванні.

Усі показники релігійності досліджуваних мешканців села вище за показники мешканців міста, тому можна стверджувати, що підлітки з сільської місцевості є більш релігійними, ніж підлітки з міської місцевості.

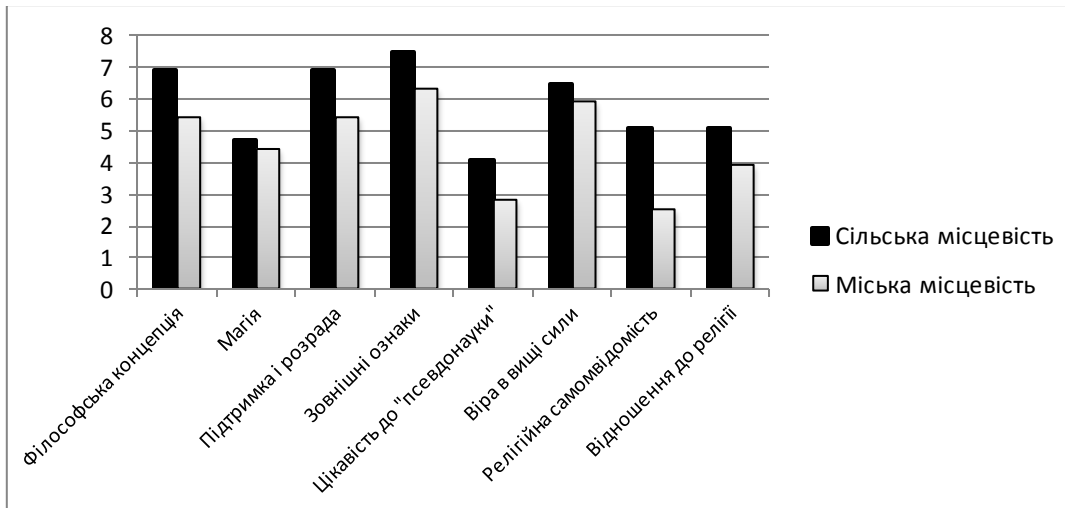

Рис.1. Показники релігійності підлітків із сільської та міської місцевості

Результати дослідження показують, що відповіді хлопців та дівчат щодо їх релігійної віри дещо відрізняються.

У підлітків із сільської місцевості показник релігійності «Зовнішні ознаки» є найвищим як у хлопців, так і у дівчат (6,9 і 8,1 відповідно), однак у дівчат наступний за вираженістю показник «Віра в вищі сили» (7,7), а у хлопців – «Філософська концепція» (6,6) і «Підтримка та розрада» (6,4) (рис. 2). Найменшу кількість балів у хлопців отримала «Релігійна самосвідомість» (3,6), хоча у дівчат цей показник досить високий (6,6). У дівчат найменш виражена шкала «Цікавість до псевдонауки» (4). У цілому, всі складові релігійності сільських підлітків, крім «Цікавість до псевдонауки», у дівчат виражені більше, ніж у хлопців.

Отже, хлопці з сільської місцевості демонструють свою віру, яка дає їм підтримку та філософське пояснення побудови світу, але внутрішня потреба в релігійному віруванні в них менш розвинена. Дівчата з сільської місцевості демонструють свою віру та визнають існування вищих сил, що створили світ, при цьому не пов'язують її з таємничими явищами.

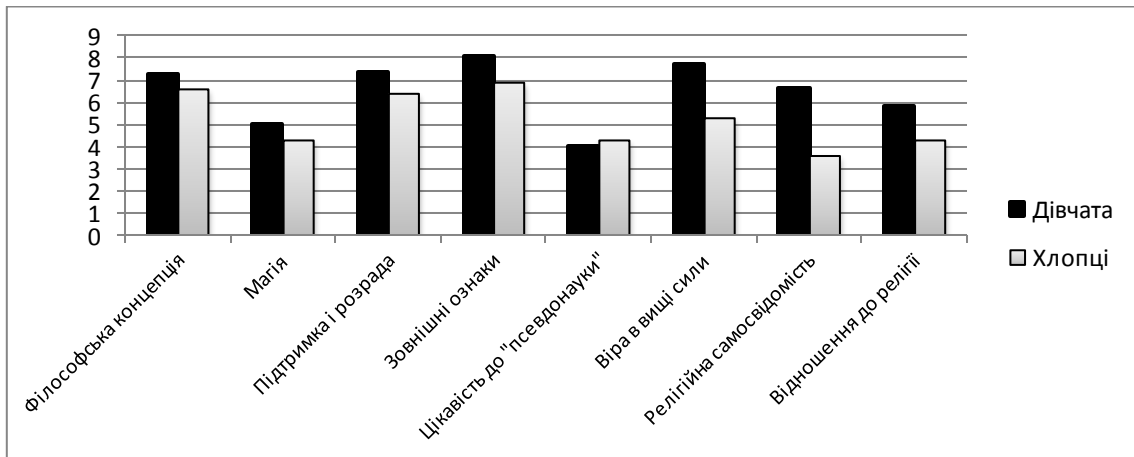

Рис. 2. Показники релігійності хлопців та дівчат із сільської місцевості

Для підлітків з міської місцевості шкали «Зовнішні ознаки», «Підтримка і розрада» і «Віра у вищі сили» є важливими як для дівчат, так і для хлопців (рис. 3).

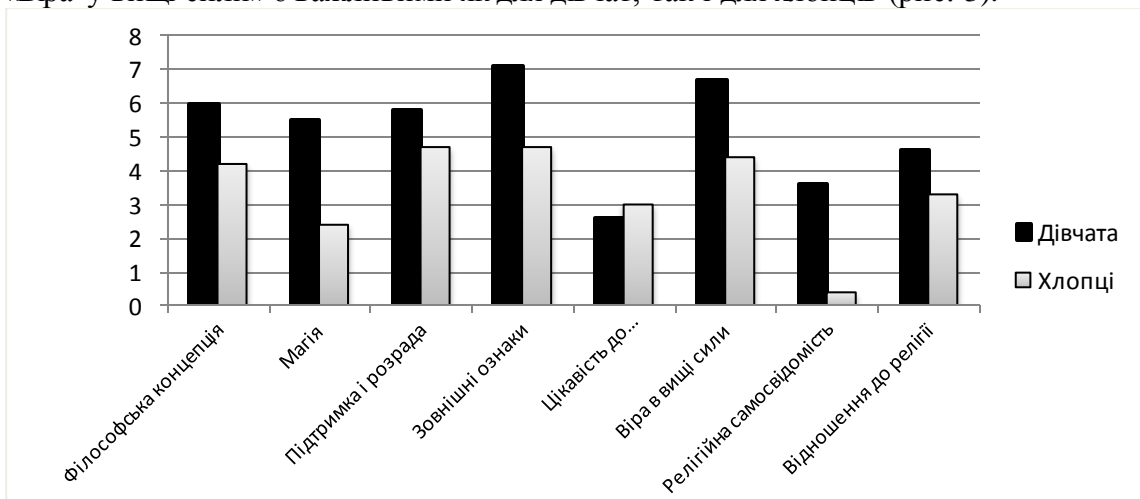

Рис. 3. Порівняльний аналіз релігійності хлопців та дівчат з міської місцевості

Це може свідчити про те, що вони притримуються атрибутів християнства, вірять у творця і прагнуть знайти в релігії підтримку та розраду. У хлопців з міської місцевості найменші показники отримали шкали «Релігійна самосвідомість» (0,4) та «Магія» (2,4), тобто вони не мають внутрішньої потреби в релігійному віруванні й не вірять у магічні дії. У дівчат з міської місцевості найменш виражена шкала «Цікавість до псевдонауки» (2,6), тобто вони не пов'язують релігію з загадковими явищами. У цілому, всі складові релігійності міських підлітків, крім «Цікавість до псевдонауки», у дівчат виражені більше, ніж у хлопців.

Таким чином, отримані результати дослідження дозволили виявити, що підлітки з сільської місцевості є більш релігійними, ніж підлітки з міста. При цьому дівчата є більш релігійними за хлопців як в сільській, так і в міській місцевості.

Література

1. Гаврилова Н. Современная религиозность. Во что и как верит молодежь Украины. – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2010. – 148 с.
2. Пирог Г. Соціальні аспекти функціонування релігійних цінностей / Г. Пирог // Українське релігієзнавство. – Київ, 2003. – Вип. 26. – С. 30-37.

3. Предко О. І. Психологія релігії: історія, теорія, релігієзнавчі виміри. – К., 2005. – 275 с.
4. Райс Ф. Психологія подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс. – СПб.: Питер, 2000. – 624 с.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Данилюк Марина Олександрівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир.
Науковий керівник - канд. психол. наук,
доц. Кулаковський Тарас Юрійович

Запорукою успішного розвитку людства та домінування його як виду є здатність до творчості. На жаль, навіть у сучасних умовах творчість як вид діяльності важко контролювати і, відповідно, перетворити в частину складних алгоритмів, спрямованих на вирішення суспільно важливих завдань.

Проблема мотивування особи до творчої діяльності досі зберігає свою актуальність та привертає увагу представників психологічної науки.

Мотивацію як компонент діяльності вивчали: Л. Божович, Л. Виготський, Х. Хекхаузен, О. Ковальов, А. Маркова, М. Матюхіна, Д. Ельконін, А. Маслоу, Л. Портер, Д. Мак Грегор, К. Левін, К. Платонов, Дж. Роттер, Е. Толмен, С. Рубінштейн, К. Халл, Г. Олпорт.

Ряд праць, у яких показано вплив мотивації на ефективність діяльності належать В. Асееву, Є. Ільїну, Т. Кудріній, О. Тихомирову, Х. Хекхаузену, М. Ярошевському, Д. Макклелланду. Також нами було проаналізовано роботи Я. Понамарьової, В. Моляко, І. Якимчука, Д. Богоявленської, О. Кривопишиної, Г. Воллеса, Г. Давидової, О. Музики, В. Клименко, Дж. Гілфорда, П. Торренса, В. Ротенберга.

Проблема мотивації діяльності особистості досить ґрунтовно розкрита у працях як теоретиків, так і практиків у галузі психології, педагогіки, управління та економіки. Широко визнану ієрархію потреб і мотивів розробив А. Маслоу. Він обґрунтував наявність первинних і вторинних потреб людини. На найвищому рівні ієрархії потреб знаходиться потреба у самореалізації, тобто прагнення і здатність особистості до реалізації внутрішнього потенціалу. Значний внесок у розвиток мотиваційної теорії зробив К. Альдерфер, який об'єднав потреби людини у три групи: потреби існування, потреби зв'язку, потреби соціального зростання.

Відчуття тієї чи іншої потреби мотивує людину на здійснення певних дій. Іншими словами, потреба формує мотивацію діяльності. Д. Мак-Клеланд розробив концепцію мотивації людини до діяльності, яка базується на таких потребах: досягнення успіху, співучасті (причетності) та влади. Згідно з ідеями Мак-Клеланда, ці потреби впливають на поведінку людини, спонукають її до дій, які повинні привести до задоволення потреб. При цьому Мак-Клеланд розглядає їх як набуті під впливом життєвих обставин, досвіду та навчання [6].

У «Словнику» С. І. Ожегова: «Творчість - створення нових за задумом культурних і матеріальних цінностей» [2]. Є і інше визначення творчості А. Г. Спиркіна (1972): «Творчість - це духовна діяльність, результатом якої є створення оригінальних цінностей, встановлення нових, раніше невідомих фактів, властивостей і закономірностей матеріального світу і духовної культури» [2].